

A Kós Lajos-emlékkiállítás plakátja

Részlet a kiállításból. Elöl a Korcsmáros figurája az *Aranytojás* (1965) című darabból

Balázs B. – Bartók B.: *A fából faragott királyfi* (bábpantomim), 1981

Pandur Petra

EGY EMLÉKKIÁLLÍTÁS BÁBJAI

KÓS LAJOS ÉS A BÓBITA BÁBSZÍNHÁZ

Kós Lajos 2014 decemberében lett volna 90 éves. Az évforduló alkalmából a Bóbita Bábszínházban szeptember 6-án *Megszólít a báb* címmel jubileumi kiállítás nyílt a bábszínház egykori alapítójának, igazgatójának, szellemi atyjának munkáiból. A gazdag gyűjtemény méltó emléket állít a pályatársak által csak Luluként ismert rendező-tervező előtt, s hűen mutatja be azt a sokszínűséget, kreatív teremtő- és képzelőerőt, mely pályáját mindvégig jellemezte, s amellyel az egyszerű, hétköznapi anyagokból, használati tárgyakból is számos kifejező, egyedi tulajdonságokkal rendelkező bábót hívott létre.

A Bóbita Bábszínház egyik kiállítótermében a látogatók eddig is megtekinthettek egy válogatást Kós Lajos legfontosabb műveiből. A jelenlegi, időszakos kiállítás azonban számos további bábval, színpad-, díszlet-, bábtervekkel, előadásfotókkal/-felvételekkel, különféle textíliákból készült ruhákkal kiegészülve sokkal komplexebb, gazdagabb képet ad az egykori igazgató munkásságáról. A gyűjtemény egyik legizgalmasabb darabja az a videófelvétel, melyen az akkor még Bóbita Bábegyüttes néven működő társulat nagy sikerű előadásának, az *Egy kiállítás képeinek* részletei láthatók. Így azok a látogatók, akik személyesen nem ismer(het)ték a Kós Lajos vezette bábszínház előadásait – különösen a fiatalabb generáció –, nem csak a kiállítási tárgyakon, bábokon keresztül, és mások megemlékezései által ismerhetik meg művészetét, de a felvételt megtekintve közelebb is kerülhetnek hozzá, teljesebb képet alkothatnak a Kós Lajos Bóbitáját jellemző és sikerre vivő játékmód(ok)ról, irány(zat)okról, melyek a fiatal bábszínészek számára is inspirálóak lehetnek. A kiállítás megnyitója is egy videóvetítéssel indult, mely a Bóbita Bábegyüttesnek az 1965-ös *Ki mit tud?* vetélkedőn előadott, nagy sikerű, díjnyertes produkciójából, valamint az *Egy kiállítás képeiből*, és egy Kós Lajossal készített interjúból közölt részleteket.

Kós Lajos – aki 1961-től 1989-ig volt a Bóbita Bábegyüttes vezetője, majd a Bóbita Bábszínház igazgatója – a képzőművészet felől érkezett a bábszínház felé, ami az általa tervezett-rendezett előadásokban is erőteljesen megmutatkozott. Mindig a látvány volt számára a kiindulópont, és előadásai gyakran nem a szövegre, hanem a zene, a látvány és a báb segítségével épülve meséltek el történeteket. A vizualitás fontosságát hangsúlyozzák a Bóbita kiállítótermében december 31-ig ideiglenes otthonra lelő, legkülönfélébb technikákkal, eljárásokkal és anyagokból létrehozott bábok, díszletelemek is.

Az *Operasálatá* díszes, színes, kifejező, többféle bábtechnikával készített szereplőitől, az *Aladdin* Dzsinnjének óriásbábján, *A kékszakállú herceg várának* fából faragott, kevés karakterjeggyel ellátott, egyszerűbb herceg-figuráján keresztül az 1972-es *Ki mit tud?* vetélkedőn szereplő lapátból és kannából álló szobalányokig (csak néhányat említve a gazdag gyűjteményből) számos, a legkülönfélébb anyagokból létrehozott, egyedi, önálló karakterjegyekkel rendelkező bábval találkozhat a befogadó. Ahogy a felsorolás is mutatja, Kós Lajos mind az egyszerű, természetes, mind a meghökkentő anyagokat előszeretettel alkalmazta munkáiban. Míg a kiállításon is megtekinthető – a *Kalevala* tizenötödik éneke alapján bábszínpadra alkalmazott – *Lemminkäinen anyja* című előadás díszletelemei, bábjai, kellékei zárólag fából készültek, addig a tárgyjátékok a leg hétköznapiabb, mindennap használatos tárgyak, egyszerű anyagok ötvözésével jöttek létre. E figurák különlegessége, bája és humora a tárgy új, megváltozott funkciójából, átköltéséből ered. A kiállításon többek között találkozhatunk a műanyag tárgyakból rendkívül ötletesen létrehozott Mekegi Elemér figurájával (*Citromka*), akinek testét egy filteres flaska, karjait műanyag csövek, fejét pedig egy műanyag

Részlet a kiállításból: *Kiskacsák – Ki mit tud?*, 1972

Részlet a kiállításból: *A hét királyfi*, 1985

Operasaláta: *Rigoletto* – Négyes, 1983

„Kezek, mozgás, zene” – Bóbita show: *Kán-kán*, 1966

Tíz kicsi Gershwin:
Ella Fitzgerald, 1983

Operasaláta:
Sámson és Delila, 1983

A részeg oroszlán,
TV-show, 1979

Tíz kicsi Gershwin: Tina Turner, 1983. Fotó: Tér István

palack alkotja, az 1972-es *Ki mit tud?* szintén műanyag tárgyakból létrehozott sztárbábjaival, Ella Fitzgeraldtal és Louis Armstronggal, illetve különösen ötletesek az *Aranytojás* című előadás veszőkosár-bábjai is.

A majd' három évtized munkásságát felölelő tárlaton a felnőtt és gyermekelőadások díszletelemei, bábjai, kellékei, fotói egyaránt megtalálhatók. A legendás kézzátékok közül a többször is színpadra állított, emblemikusnak számító *Emberkéről* és *A csodálatos mandarinról* fotókkal emlékezik meg a színház, az 1965-ös *Ki mit tud?* vetélkedőn előadott kesztyűs játékok pedig – melyekkel a színház hírnevet szerzett magának – egy felvételten kelnek újra életre.

A Bóbita Kós Lajos vezetése alatt vált az ország második hivatásos bábszínházává, sikeres bábegyütessé, amely a hatvanas-hetvenes években bábtörténelmi jelentőségű előadásokat hozott létre. A kiállítás a legendás, nagy sikerű előadások bábjaival, anyagaival felidézi ezt az időszakot, Kós Lajos (Lulu) bábszínházának szellemiségét, mely nagy hatással volt az akkori bábjátásra is. A gyűjtemény nem csak megőrzi, emléket állít, felidéz, de a felidézés által új utakat is kínál. A kifejező, egyedi látásmódot tükröző, a legkülönfélébb technikákkal és anyagokból készített bábok, a felvételten megtekint-

hető merész, izgalmas, addig új és szokatlan elemeket alkalmazó előadások inspirációjaként, és példaként szolgálhatnak a későbbi bábos generációk számára is. A tárlat ugyan csak ízelítőt ad Kós Lajos munkásságából, ám a kiállított darabok így is tükrözik azt az ötletgazdagságot, sokféleséget, sokszínűséget, határtalan képzelőerőt, mely műveiben megmutatkozik. Bábjai valóban megszólítanak.

(*Megszólít a báb. Kós Lajos emlékkiállítása.* Bóbita Bábszínház, Pécs, 2014. szeptember 6.)

PUPPETS OF A MEMORIAL EXHIBITION

The Bóbita Puppet Theatre opened a memorial exhibition, *The Puppet Addresses*, featuring works of their founder, director and spiritual father, Lajos Kós. He would have been 90 years old in December of 2014. The rich collection is a worthy remembrance and accurately demonstrates the diversity and the creative and imaginative strength which characterized his career to the end. The power of his imagination enabled him to fashion puppets out of simple materials and everyday objects which then took on individual expressions and characteristics. The exhibition spans nearly three decades of his work and includes elements of scenery, puppets, props, as well as photos from performances for children and adults. Under Lajos Kós' leadership, the Bóbita became the country's second professional puppet theater with a successful puppeteer ensemble, which created performances that were historical events in the world of puppetry of the 60s and 70s. The exhibition gives only a taste of Lajos Kós' work, but the exhibited pieces still reflect the wealth of ideas and the limitless diversity of imagination which characterized all his work.